

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **P. L.**, bývajúceho v Ž., t. č. V., zastúpeného JUDr. M. K., advokátom v P., proti žalovanej **Slovenskej republike**, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Župné nám. č. 13, **o zaplatenie 24 895,44 €**, vedenej na Okresnom súde Piešťany pod sp. zn. 9 C 183/2009, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave zo 7. júla 2010 sp. zn. 24 Co 22/2010, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **o d m i e t a .**

Žalovanej náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Piešťany uznesením zo 17. decembra 2009 č. k. 9 C 183/2009-226 nepriznal žalobcovi oslobodenie od platenia súdnych poplatkov v konaní vedenom na Okresnom súde Piešťany pod sp. zn. 9 C 183/2009. V ďalšom výroku neustanovil žalobcovi zástupcu z radov advokátov. Rozhodnutie súd prvého stupňa s použitím ust. § 30, § 138 ods. 1, 2 a 3 O.s.p. vecne odôvodnil v podstate tým, že inštitút trov konania pôsobí preventívne a istým spôsobom chráni pred šikanóznymi žalobami. Z lustrácie v registri C Okresného súdu Piešťany mal súd za preukázané, že na tamojšom súde sa vedie dosiaľ 13 konaní, v ktorých je žalobcom žalobca, v ktorých sa domáha zaplatenia súm v súvislosti s ochranou osobnosti. Súd prvého stupňa pritom uzavrel, že žalobca si svojím konaním spôsobil súčasný stav teda, že nemá k dispozícii dostatok finančných prostriedkov na zaplatenie súdneho poplatku za návrh. Zároveň poukázal na to, že ak by sa domáhal ochrany osobnosti bez návrhu na náhradu nemajetkovej ujmy, vyplývala by mu povinnosť

zaplatiť súdny poplatok 66 €, ale keďže sa domáha aj náhrady nemajetkovej ujmy v sume 24 895,44 € je povinný zaplatiť súdny poplatok vo výške 66 € plus 3 % zo žalovanej sumy. Súd pritom zohľadnil, že žalobca je vo výkone trestu odňatia slobody na doživotie, je pracovne zaradený, má pravidelný mesačný príjem, z ktorého môže súdny poplatok splácať v mesačných splátkach. Náklady spojené s ubytovaním, stravovaním a iné nevyhnutné výdavky pritom nemá. Z uvedených dôvodov súd žalobcovi oslobodenie od platenia súdnych poplatkov v konaní nepriznal. Keďže žalobca nespĺňa predpoklady pre oslobodenie od súdnych poplatkov, súd prvého stupňa mu ani neustanovil zástupcu z radov advokátov. Okrem toho okresný súd prihliadol tiež na obsah návrhu, ktorý je po právnej stránke napísaný na vysokej odbornej úrovni so znalosťou právnych noriem, ale i rozhodnutí Ústavného súdu SR, či Európskeho súdu pre ľudské práva, a preto nepovažoval za potrebné ustanoviť žalobcovi právneho zástupcu z radov advokátov na ochranu jeho záujmov, keďže žalobcu v dôsledku toho považuje za osobu práva znalú. Záverom prvostupňový súd poukázal na to, že žalobca mal a má možnosť požiadať o poskytnutie právnej pomoci v zmysle zákona č. 327/2005 Z.z.

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Trnave uznesením zo 7. júla 2010 sp. zn. 24 Co 22/2010 uznesenie súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobcovi priznal oslobodenie od platenia súdnych poplatkov v rozsahu 95 %. Zároveň žalobcovi ustanovil za zástupcu v konaní Centrum právnej pomoci. Odvolací súd bol toho názoru, že v danom prípade nebolo dôvodným, aby bolo žalobcovi priznané oslobodenie od súdnych poplatkov v celom rozsahu, ale iba čiastočne a to tak, aby z finančných prostriedkov, ktoré má k dispozícii dokázal vymedzenú časť súdneho poplatku zaplatiť bez toho, aby bolo ohrozené uspokojovanie jeho odôvodnených potrieb. Odvolací súd bol pritom toho názoru, že primeraným v danom prípade je oslobodenie žalobcu od súdnych poplatkov v rozsahu 95 %. Podľa tohto vyčíslený súdny poplatok by potom predstavoval v danom prípade sumu 40,64 €. Podľa názoru odvolacieho súdu takúto sumu poplatku, obdobne ako i zodpovedajúcu časť trov právneho zastúpenia (§ 138 ods. 3 O.s.p.) môže žalobca reálne zo svojich príjmov, resp. z finančných prostriedkov na účte zaplatiť bez toho, aby bolo ohrozené uspokojovanie jeho základných potrieb. Ďalej odvolací súd uviedol, že ustanovenie § 30 O.s.p. umožňuje na žiadosť ustanoviť účastníkovi za zástupcu buď Centrum právnej pomoci alebo advokáta zapísaného do osobitného zoznamu za splnenia zákonnej podmienky jednak, že sú u neho predpoklady, aby bol oslobodený od súdnych poplatkov a zároveň kumulatívne, ak je to potrebné na ochranu jeho záujmov. Vychádzajúc z vyššie uvedeného rozhodnutia odvolacieho

súdu je zrejmé, že u žalobcu boli splnené podmienky pre oslobodenie od súdnych poplatkov, preto prvý z predpokladov pre ustanovenie mu zástupcu pre konanie súdom podľa § 30 O.s.p. bol splnený. S poukazom na znenie citovaného § 30 ods. 2 O.s.p. odvolací súd pritom zastáva názor, že ako podmienka pre ustanovenie účastníkovi zástupcu súdom postačí i splnenie podmienok na čiastočné oslobodenie od súdnych poplatkov, keďže až pri právoplatnom uznesení súdu o úplnom odňatí oslobodenia od súdnych poplatkov, dochádza k zrušeniu ustanovenia zástupcu súdom. Napokon odvolací súd uviedol, že v danom prípade ide o vec právne zložitú a náročnú, pričom žalobca nemá právnické vzdelanie, jeho možnosti sú navyše obmedzené tým, že je doživotne vo výkone trestu odňatia slobody, v dôsledku čoho je možné uzavrieť, že na ochranu jeho záujmov v tomto konaní je potrebné, aby mu bol ustanovený zástupca súdom. Pri posudzovaní schopnosti žalobcu obhajovať svoje práva v predmetnom súdnom konaní, pritom nie je možné vychádzať iba z obsahu jeho podania, keďže je zrejmé, že právnymi vedomosťami obsiahnutými v žalobe sám žalobca nedisponuje a ako to sám potvrdil v odvolaní, text žaloby z väčšej časti opísal z iného podania písaného osobou s právnickým vzdelaním.

Proti uzneseniu odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca s tým, že jeho opravný prostriedok je prípustný podľa § 237 písm. f/ O.s.p. Uviedol, že tým, že nebol oslobodený od zaplatenia súdnych poplatkov v plnom rozsahu mu bol, vzhľadom na jeho finančnú situáciu, upretý prístup k súdu v plnom rozsahu. V dovolaní poukázal na skutočnosť, že odvolací súd nedostatočne zistil skutkový stav a následne vec nesprávne právne posúdil. Dovolaním sa domáhal, aby dovolací súd zrušil uznesenia súdov nižšieho stupňa, a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011).

Dovolanie možno podať iba ak to výslovne pripúšťa zákon (§ 236 ods. 1 O.s.p.). Občiansky súdny poriadok upravuje dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok, ktorý možno podať 1. len proti právoplatným rozhodnutiam odvolacieho súdu výslovne uvedeným v zákone [viď § 238 O.s.p. (pokiaľ ide o rozsudok) a § 239 O.s.p. (pokiaľ ide o uznesenie)], alebo 2. len v prípade výskytu zákonom osobitne vymenovaných závažných procesných väd (viď § 237 O.s.p.).

V prejednávanej veci je dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu.

V zmysle § 239 ods. 1 O.s.p. je dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu prípustné, ak a/ odvolací súd zmenil uznesenie súdu prvého stupňa, b/ odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností (§ 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p.) na zaujatie stanoviska. Dovolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa odmietlo odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p. V zmysle § 239 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

Odvolací súd napadnutým uznesením v podstate rozhodol tak, že uznesenie súdu prvého stupňa v časti v ktorej žalobcovi nepriznal oslobodenie od platenia súdnych poplatkov v rozsahu 5 % potvrdil a zmenil ho v zostatku – žalobcovi priznal oslobodenie od platenia súdnych poplatkov v rozsahu 95 %. Z dovolania a následnej odpovedi žalobcu na výzvu súdu vyplýva, že žalobca dovolaním napadol potvrdzujúcu časť výroku uznesenia odvolacieho súdu, t.j. tú časť, kde žalobca nebol oslobodený od platenia súdnych poplatkov v plnom rozsahu.

V danej veci teda dovolanie smeruje proti potvrdzujúcej časti výroku uznesenia odvolacieho súdu, ktorá nevykazuje znaky niektorého z vyššie uvedených uznesení odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné v zmysle § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. Prípustnosť dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

Dovolací súd ďalej skúmal (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.), či dovolanie podané žalobcom nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. V zmysle tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Treba zdôrazniť, že z hľadiska § 237 O.s.p. nie je relevantné tvrdenie dovolateľa o existencii vady uvedenej v tomto ustanovení, ale len zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto vade skutočne došlo.

Vady konania uvedené v § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. žalobca nenamietal a v dovolacom konaní ich existencia ani nevyšla najavo. Prípustnosť podaného dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

Žalobca v dovolaní uviedol, že návrh odôvodnil s poukazom na § 237 písm. f/ O.s.p. Z obsahu dovolania možno aj vyvodiť, že žalobca namieta nedostatočne zistený skutkový stav, s tým súvisiace nesprávne právne posúdenie veci s tým, že nepriznaním oslobodenia od platenia súdnych poplatkov úplne, t. j. na 100 %, ale iba na 95 %, mu bola rozhodnutím súdu odňatá možnosť konať pred súdom. Dovolací súd však konštatuje, že žalobca, ktorý je vo výkone trestu odňatia slobody od 1.9.2001 na doživotný výkon trestu, je zaradený do práce od 11. marca 2008 a toto zaradenie trvá, výška jeho čistej odmeny bola od januára 2009 do mája 2009 76,12 €, za obdobie od júla 2009 do októbra 2009 dosiahla priemernú sumu 147,22 €. Na konte žalobcu boli finančné prostriedky vo výške 185,60 €. Podľa prehľadu, ktorý dovolaciemu súdu predložil žalobca, tento nedisponuje všetkými prostriedkami, pretože 97 € sú tzv. „úložným“, ktorými môže disponovať, má však úspory 60 €, ktoré sa však v dôsledku sústavných nákupov nezväčšujú, čistá pracovná odmena v máji 2010 bola 96,36 € (po vykonaní zrážok 43,37 €), v júni 2010 – 113,77 € (po vykonaní zrážok 51,11 €), v júli 2010 – 49,36 € (po vykonaní zrážok 22,22 €). Žalobca tvrdí, že z disponibilného príjmu si musí hradiť všetky náklady spojené s nákupom vecí osobnej potreby, ako napríklad – poštové známky, písacie potreby, šampón, holenie. Podľa názoru dovolacieho súdu je však v moci

žalobcu uskromniť sa vo svojich „osobných potrebách“ a vzhľadom na možnosť práce za odmenu, zohľadňujúc aj výšku súdneho poplatku v danom rozhodnutí odvolacieho súdu o nepriznaní 5 % oslobodenia od platenia súdnych poplatkov pre žalobcu nezakladá vo vzťahu k žalobcovi vadu konania podľa ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p., pretože mu týmto rozhodnutím nebola odňatá možnosť konať pred súdom.

Dovolací súd považuje za nutné zdôrazniť, že dovolanie má v systéme opravných prostriedkov občianskeho súdneho konania osobitné postavenie. Ide o mimoriadny opravný prostriedok, ktorým možno úspešne napadnúť (len) právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, aj to však nie v každom prípade, ale iba ak podanie dovolania výslovne pripúšťa zákon. Dovolanie je procesný prostriedok, ktorým zákon vytvára účastníkovi konania procesnú možnosť, aby v prípadoch, v ktorých to zákon výslovne umožňuje, spochybnil opodstatneným uplatnením dovolacieho dôvodu správnosť konania alebo rozhodovania odvolacieho súdu a dosiahol nápravu prípadných väd alebo nesprávností napadnutého rozhodnutia. Dovolanie ale nie je „ďalším odvolaním“ a nemožno sa ním – ani pokiaľ je procesne prípustné – úspešne domáhať revízie skutkových zistení súdov nižších stupňov ani výsledkov nimi vykonaného dokazovania. Dovolací súd nie je treťou inštanciou, v ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie. Posúdiť správnosť a úplnosť skutkových zistení, a to ani v súvislosti s právnym posúdením veci, nemôže dovolací súd už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy. Dovolacie konanie má (a to je potrebné osobitne zvýrazniť) prieskumnú povahu; aj so zreteľom na ňu dovolací súd – na rozdiel od súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu – nemá možnosť vykonávať dokazovanie (porovnaj § 243a ods. 2 druhá veta O.s.p.). Z tohto dôvodu sa dovolaním nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižších stupňov, ani výsledkov nimi vykonaného dokazovania. Ťažisko dokazovania je totiž v konaní pred súdom prvého stupňa a jeho skutkové závery je oprávnený dopĺňať, prípadne korigovať len odvolací súd, ktorý za týmto účelom môže vykonávať dokazovanie (§ 213 O.s.p.).

Nesúhlas dovolateľa s vyhodnotením dôkazov súdom nie je spôsobilým dovolacím dôvodom v zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. (porovnaj R 42/1993 a tiež ďalšie rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, napríklad rozsudok z 25. septembra 2008 sp. zn. 5 Cdo 258/2007). Nepripustnosť takého dôvodu je daná charakterom dovolacieho konania, v ktorom, ako už bolo uvedené vyššie, sa dôkazy zásadne nevykonávajú (§ 243a

ods. 2 O.s.p.), a tak ani neprislúcha dovolaciemu súdu, aby prehodnocoval dôkazy vykonané súdmi nižších stupňov.

Pokiaľ žalobca v dovolaní napádal nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), dovolací súd uvádza, že právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav. Dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Nesprávne právne posúdenie veci je síce relevantným dôvodom, samo osebe ale prípustnosť dovolania nezakladá (nemá základ vo vade konania v zmysle § 237 O.s.p. a nespôsobuje zmätočnosť rozhodnutia).

Pri skúmaní prípustnosti dovolania žalobcu bolo zistené, že tento opravný prostriedok žalobcu nesmeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému je prípustný (nie je podaný proti žiadnemu z rozhodnutí uvedených v § 239 ods. 1, 2 O.s.p., v dovolacom konaní nevyšli najavo procesné vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. a nepreukázala sa žalobcom tvrdená existencia procesnej vady v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky preto dovolanie odmietol podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné.

Žalovaná mala v dovolacom konaní úspech, preto jej patrí právo na náhradu trov dovolacieho konania proti žalobcovi, ktorý úspech nemal. Dovolací súd úspešnej žalovanej náhradu trov dovolacieho konania nepriznal, pretože nepodala návrh na ich priznanie (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p., § 142 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 29. mája 2014

JUDr. Viera Petriková, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová